

Ramon Prat i Pons

SER CRISTIÀ AVUI

Una experiència

QUADERNS

IREL

Institut
superior de
ciències religioses
de Lleida

2000 **5**

RAMON PRAT I PONS

SER CRISTIÀ AVUI

Una experiència

Text de l'exposició feta dins del Seminari de Recerca Interdisciplinària del Consell Tècnic de l'IREL, dedicat al tema «Secularització i transcendència» (gener de 2000).

© Ramon Prat i Pons

Edita: Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida - IREL

C/ Canonge Brugulat, 22 - 25003 Lleida - Tel./fax 973 28 15 38

Dipòsit legal: L-382-2000

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

Introducció	5
I. La pregunta	7
II. Un camí de recerca	15
1. Identificació humana i cosmovisió bíblica	16
2. Identificació evangèlica	19
3. Identificació eclesial	24
4. Identificació cristiana	27
III. Les icones de la fe	31
Conclusió. Per què soc cristià?	37

Introducció

Quan vaig publicar el llibre *Rentar els peus. Diàlegs interiors postconciliars* en general hi va haver entre els lectors una recepció ben positiva, però també hi va haver una reacció que em va interpel·lar força. Va ésser una reacció compartida per un sector de creients i no creients que varen valorar positivament l'esforç que havia fet d'aproximar la fe a l'increença i establir un diàleg positiu entre ambdues posicions davant la vida, però que també em varen dir de diverses maneres que l'explicitació personal de la meva fe cristiana que va emergint al llarg dels capítols del llibre, especialment en els darrers, feia que el llibre anés perdent interès.

Aquesta reacció d'alguns lectors del llibre i la interpel·lació teològica personal que em va plantejar és l'origen d'aquesta meditació teològica. La reacció correcta davant d'aquesta interpel·lació no ha d'ésser ni la comoditat del silenci ni l'arrogància del rebuig sinó la recerca de les causes que expliquen la situació i la proposta d'un camí de recerca personal que pugui ajudar a desvetllar l'interès davant del cristianisme per part dels primers i a superar la vergonya a confessar públicament la fe per part dels altres.

La reacció de tancament intel·lectual i emocional de molta gent de la meva generació davant d'un dels fenòmens més importants de la història de la humanitat, com és el cristianisme, fa pensar, perquè tothom té les seves raons personals que emergeixen de l'experiència que ha viscut. Tanmateix, encara resulta més difícil de comprendre l'actitud avergonyida d'alguns cristians a l'hora de confessar la fe amb humilitat i senzillesa, amb naturalitat i normalitat.

És molt possible que la causa principal d'aquesta situació sigui més d'ordre emocional que no pas intel·lectual. De tota

manera, hem de reconèixer que al darrere d'aquesta situació viscuda hi ha sempre una pregunta objectiva sobre el sentit del cristianisme en la vida diària i en la cultura del món contemporani. Aquesta pregunta de fons és: «Val la pena ser cristià?»

Aquesta pregunta té un sentit especial en la conjuntura social present del món occidental que està celebrant l'entrada en el tercer mil·lenni del cristianisme. El mil·lenni és un esdeveniment que pot quedar reduït a una celebració superficial més dins de la societat de consum —una mena de *Cap d'any més llarg*— o bé pot ésser l'avinentesa per a reflexionar realment sobre el sentit del temps i de la vida, sobre la persona de Jesucrist, sobre el sentit del cristianisme en la història i a l'entorn de la seva significació humana i religiosa per al moment present de la humanitat.

Voldria encetar aquestes reflexions, a partir de l'experiència viscuda i amb una actitud de respecte envers tothom, però també des de la sinceritat amb mi mateix i amb els altres, per tal d'aportar el meu gra de sorra a una celebració del mil·lenni que vagi més enllà de la superficialitat i de la frivolitat del consum. Intentaré desenvolupar una reflexió honesta, feta en veu alta, per tal que tothom pugui realitzar la seva pròpia reflexió personal.

6

De bell antuvi cal reconèixer que aquest objectiu no és gens fàcil d'assolir perquè, a banda de les reaccions emocionals davant del fet religiós que sempre són molt subjectives, la reflexió intel·lectual tampoc no és mai neutral. Tanmateix, tot tenint en compte aquests límits reals, val la pena fer una reflexió a partir de l'experiència viscuda sobre el sentit del cristianisme en l'interior de la història i, especialment, en el món contemporani.

La meditació que em proposo fer tindrà tres moments. En un primer moment intentaré formular amb precisió el sentit de la pregunta sobre la validesa del cristianisme per a la nostra generació i per al nostre món contemporani. En un segon moment suggeriré un camí concret per tal de poder elaborar una resposta a la pregunta. En un tercer moment mostraré alguns models reals significatius de la resposta positiva. Tot plegat anirà encaminat a contestar a la pregunta que hi ha latent en la interpel·lació que em varen fer al llibre *Rentar els peus*: per què soc cristià?

I. La pregunta

La pregunta sobre el sentit del cristianisme en el món no és mai una pregunta abstracta sinó que és una pregunta situada en el context social, familiar, afectiu i religiós concret de cada persona, de cada ambient i de cada estructura social, econòmica, política i cultural humana. Malgrat que en el nostre món hi ha un progrés notable en molts aspectes —no sóc pas dels que pensen que el passat era millor!— vivim una situació en la qual encara hi ha molts problemes que cal resoldre.

El context sociocultural del moment present és el d'un temps de transició en el qual l'escala de valors estàtica del passat ha entrat en crisi i encara no s'ha elaborat una nova escala de valors humans que integri els nous elements econòmics, socials, polítics, culturals, antropològics i religiosos, i que respongui a les necessitats noves del moment present. Aquest temps de transició i de replantejament de l'escala de valors personals i socials respon d'una banda a la necessitat d'integrar el progrés científic i tècnic, molt desenvolupat en les darreres dècades, dins d'un projecte de vida integral i integrador. De l'altra, ja que aquest progrés fins ara no ha servit massa per a construir una societat més justa, el temps de transició respon també clarament a la necessitat de treballar ara i aquí per edificar un món més just, més humà i al servei de tothom.

El context psicoafectiu és el de la situació de la persona concreta que en la societat occidental disposa de molts mitjans materials, però que al mateix temps té moltes dificultats per a ser subjecte de la pròpia vida. Hi ha una disfunció molt gran entre l'exterior i l'interior de la persona. La realitat exterior és molt complexa i ha generat injustícies molt grans no solament en

el «tercer món», sinó també en el mateix «quart món» dins la societat neoliberal capitalista occidental. D'altra banda, actualment la persona en general viu una pobresa interior per a comprendre els límits de la ciència, de la tècnica i del consum, i per a donar resposta a les seves necessitats psicològiques com són la necessitat de confiança bàsica, d'afecte, d'integració comunitària, de protagonisme personal i, especialment, de comunicació.

Trobar resposta a aquestes necessitats bàsiques és imprescindible per a trobar sentit a la vida. Així com podem afirmar que en el món actual hi ha un progrés tècnic notable, no podem dir el mateix del creixement interior personal i del desenvolupament correcte i gratificant de les interrelacions humanes.

El context socioreligiós occidental actual és el d'una societat no solament secularitzada sinó, fins i tot, secularista, és a dir una societat marcada per un ambient general d'increença. Tanmateix quan hom observa i analitza en concret els comportaments quotidians de la gent veu que les coses no són tan simples com sembla a primer cop d'ull. De fet, més que parlar de creients i no creients, hauríem de parlar de gent que creu en una cosa i gent que, encara que es digui agnòstica o atea, creu en una altra cosa com per exemple la raó i l'humanisme, el progrés i la ciència, o bé en coses més primàries com el diner, el poder, el prestigi social o l'hedonisme. Aquesta visió superficial del fet religiós és agreujada pel tractament que té per part d'alguns mitjans de comunicació, especialment al nostre país, que solament subratllen les patologies en la vivència del fet religiós i ignoren el significat positiu de la vivència normal de la religió en general i del cristianisme en particular en la vida diària humana.

Les persones concretes i tota la societat estem passant pel mateix temps de transició i hem de fer front a la mateixa crisi mundial, de manera que és molt possible que d'aquí uns anys hi hagi un gran canvi en la situació sociocultural, psicoafectiva i religiosa del món. Tanmateix, en aquest moment les dificultats són tan nombroses i fortes que és difícil tenir una perspectiva objectiva oberta que ens ajudi a valorar justament i, al mateix temps, a relativitzar els fets de la conjuntura present. Això expli-

ca que molta gent hagi renunciat a pensar a llarg termini i que hagi optat per treure tot el suc possible a la situació immediata encara que sigui d'una manera més o menys primària.

No tothom reacciona amb l'actitud immediata i superficial de l'individualisme i del consumisme. Si observem els comportaments humans del nostre entorn podem veure que actualment hi ha un gran mercat d'ofertes i alguns camins de recerca. Això és normal perquè ningú no pot escapar a la pregunta sobre el sentit de l'existència. Les persones humanes no ens preguntem sobre el sentit de la vida. La pregunta sobre el sentit de la vida som nosaltres mateixos. Podem definir la persona humana com «una pregunta ambulante sobre el sentit de la vida», des que neix fins a la seva mort. La resposta a aquesta pregunta no és ni l'escepticisme dels que fan bromes fàcils sobre la pregunta ni el fonamentalisme emergent que simplifica la resposta i no admet cap dubte, sinó la recerca oberta i compartida. Per a il·lustrar aquesta afirmació podem posar alguns exemples d'aquest mercat d'ofertes.

* L'oferta de sentit més acceptada avui, per a molta gent, és la fe en el poder de la ciència de cara a resoldre tots els problemes del futur de la humanitat. Hi ha un sentiment generalitzat que vol creure que la ciència pot arreglar el nostre món. Aquesta confiança en la ciència no és una actitud racional perquè tothom pot veure que la situació social que vivim en alguns aspectes va millor, però que tampoc no ha resolt els grans problemes de la humanitat com són la fam, la guerra i la justícia internacional, o bé el problema de trobar el sentit positiu de la vida i de la mort, de l'amor i de la por, de la tristesa i de l'alegria, és a dir, en definitiva el sentit de la soledat existencial. A banda d'aquesta observació, també sabem que la ciència és un mètode de treball i de recerca però que no és mai neutral sinó que sovint està al servei dels poders establerts. Tanmateix, hi ha molta gent que funciona a partir de la fe en el poder de la ciència.

* Una altra oferta és l'intent de donar una resposta a la vida mitjançant una ideologia. Aquestes persones pensen que solament és vàlid allò que hom pot controlar amb la raó. Aquesta oferta, malgrat que està passant per un moment difícil marcat pel

fenomen de l'anomenada postmodernitat, segueix viva i, de fet, hi ha molta gent que segueix pensant que la racionalitat és la clau definitiva del sentit de la vida. L'anomenada postmodernitat és una reacció davant les excessives pretensions de la racionalitat i, tot reivindicant la importància de la subjectivitat, de la dimensió emocional de l'existència i del dret a ser feliç ara i aquí, em sembla que, mitjançant aquesta neteja, prepara el terreny per a una nova emergència de la importància de la racionalitat. Hi ha també molta gent, especialment en el món intel·lectual, que viu a partir de la fe en la raó.

* En aquesta perspectiva del mercat de les ofertes en el món occidental, també podem situar la recerca d'una resposta al sentit de la vida mitjançant l'experimentació de la novetat de les religions orientals. Personalment, tinc un gran respecte per a tothom que cerca la veritat i, d'una manera especial, per les persones que cerquen el sentit de la vida per mitjà de les grans religions d'orient i d'occident. Fins i tot he de dir que he après molt de totes les experiències humanistes i religioses. Tanmateix, em sorprèn l'entusiasme d'alguns per les religions orientals i, d'altra banda, la ignorància i la falta de respecte que tenen per la recerca mística cristiana en el món occidental. Des d'aquesta perspectiva em fa l'efecte que cerquen més la novetat per la novetat que no pas la profunditat de l'experiència religiosa. El fenomen fonamentalista emergent és la simplificació d'aquesta recerca religiosa i, al mateix temps, la recerca psicològica d'una seguretat que elimini tots els dubtes.

* Darrerament hi ha una reacció ideològica que intenta orientar el pensament social vers una perspectiva escèptica i que consisteix en afirmar que la realitat no és res més que un caos. Alguns teòrics estan intentant convertir aquesta perspectiva càdica del sentit de la vida en una teoria per a explicar el món, la societat i la història. Afirment que hi ha molts signes socials externs que abonen aquesta idea del caos, que no hi ha cap progrés en la història i que, fins i tot, la mateixa ciència no té cap més explicació que el caos. Aquesta teoria pot ésser una correcció de l'excessiva confiança en el poder de la ciència i en l'autosuficiència de la raó i de les ideologies. Tanmateix, malgrat l'existència de signes

escèptics i autodestructius en la societat contemporània, hi ha massa ordre en el cosmos, massa bellesa en la natura, massa amor i massa recerca de la veritat en la humanitat per a poder acceptar fàcilment com fan alguns aquesta teoria del caos.

El mercat de les ofertes és ampli i, tal vegada, cada perspectiva té una part de veritat en la recerca del sentit. Tanmateix, quan aquestes perspectives absolutitzen la seva anàlisi de la realitat tendeixen a la simplificació, a la manipulació i, en definitiva, a la idolatria. No reconeixen el sentit positiu de l'experiència religiosa, però viuen la pròpia experiència com una religió de substitució o bé confonen l'escepticisme i el caos de la seva existència personal amb l'ateisme. Una mirada positiva al fenomen ens fa descobrir que darrere de tot aquest mercat d'ofertes hi ha sempre present la pregunta sobre el sentit de la vida. De vegades aquesta pregunta és conscient. Altres vegades la pregunta és inconscient o preconscious. Crec que aquest moment actual que, d'una banda sembla encaminat definitivament a la tecnocràcia, a la competitivitat, al consum, a l'individualisme i tal vegada a l'escepticisme, amaga darrere la necessitat i la recerca d'un nou projecte del món que integri els elements socioculturals, psicoafectius i religiosos en un estil de vida personal autònom, solidari i transcendent.

Aquesta és la veritable pregunta religiosa latent en el món contemporani. Preguntar pel sentit del cristianisme en el món equival a preguntar: Val la pena viure? Què dóna de si aquesta vida? Què podem i hem d'esperar de la vida? Estem sols: sí o no?

La pregunta religiosa sobre la validesa del cristianisme i la pregunta humana sobre el sentit de la vida estan íntimament relacionades. No són unes preguntes que es confonen perquè cada pregunta té la seva originalitat i especificitat, però tampoc es poden separar perquè tenen el mateix objectiu final que és el d'ajudar les persones a viure amb joia i esperança. En aquesta perspectiva l'experiència del cristianisme en la història, avui més que mai pot aportar molta llum de cara a una vivència positiva de la pregunta humana i de cara a la recerca pacient de la resposta a la pregunta religiosa.

Val la pena ser cristià en la mesura que la fe pugui ajudar a trobar el sentit personal de la vida, no solament en la seva dimensió interior de la confiança bàsica i de l'amor a Déu sinó també en la seva dimensió exterior de la comunicació i de l'amor envers els altres ésser humans, de la identificació amb la natura, del compromís per a construir la història entesa com l'aventura col·lectiva de la humanitat i del compromís per a construir l'Església entesa com a comunitat de fe, d'esperança i d'amor.

Aquesta pregunta religiosa és la mateixa qüestió que es planteja la persona humana quan vol desenvolupar la seva personalitat individual, la seva participació en la societat i, en definitiva, quan vol desenvolupar un estil de vida que doni sentit al present i al futur. També és la mateixa pregunta que es planteja la societat quan cerca, sense acabar de trobar una resposta adient, la manera d'organitzar unes interrelacions socials que fomentin la llibertat i la justícia, la creativitat i la comunicació, el sentit concret de la vida i l'esperança, el realisme i la utopia. En definitiva, és la mateixa pregunta que es plantegen les religions que parlen de la revelació de Déu en l'interior de la història.

12

Manquen espais on poder parlar de manera oberta sobre aquesta recerca concreta del sentit de la vida, sense cap pretensió que imposar als altres el propi camí, però amb el compromís d'exposar honradament les petites llums que hom ha trobat en el camí de la recerca. Una de les claus del futur de la humanitat és aquesta interrelació entre la recerca científica, racional, socio-cultural, psicoafectiva i la recerca religiosa. Certament avui encara som lluny d'aquest diàleg obert a causa de la immaduresa intel·lectual i de la por emocional, però el camí del futur passa per aquest diàleg cordial interdisciplinari obert. Les actituds tancades són més fàcils perquè simplifiquen la realitat i, d'entrada, són acceptades més fàcilment, però a llarg termini no poden resoldre els problemes de la humanitat. L'actitud oberta interdisciplinària és més complexa i més difícil d'ésser acceptada per les majories, però és la que explora els camins del futur i la que aporta la lluminositat de l'esperança.

L'experiència cristiana al llarg dels dos mil anys de la seva existència ha realitzat moltes vegades aquest diàleg interdis-

ciplinari de l'esperança que brolla de la fe amb l'entorn social, és a dir amb la realitat econòmica, sociocultural, psicoafectiva i filosòfica. Ha hagut de fer aquest diàleg per a poder donar resposta als nous problemes que han anat emergint en la història de la humanitat. Actualment ha de reprendre una vegada més aquest diàleg amb la societat concreta del nostre temps per a poder donar resposta als grans interrogants que tenim plantejats.

És cert que les persones concretes que hem format part de la comunitat cristiana, moltes vegades en la pràctica diària hem barrejat aquest diàleg interdisciplinari positiu amb els errors i mancances pròpies de la condició humana. D'aquesta manera moltes vegades hem enterbolit la lluminositat de l'experiència cristiana que brolla de l'evangeli. Tanmateix, penso que la celebració del mil·lenni pot ser una bona avinentesa per a fer els judicis crítics que calgui sobre els cristians i sobre la mateixa existència de l'Església, però també per a tornar a llegir l'evangeli de Jesucrist des de l'experiència de la vida amb obertura a la veritat, amb humilitat intel·lectual, amb netedat i sense prejudicis.

II. Un camí de recerca

Donada la importància que té trobar sentit a la vida, em sembla que pot ésser útil exposar el camí que m'ha ajudat personalment a elaborar una recerca cristiana relligada a l'experiència humana. De fet, en la meua experiència la pregunta pel sentit de la vida i la pregunta per la fe han caminat sempre plegades, de manera que l'una ha interpel·lat i, al mateix temps, ha rebut lluminositat de l'altra. Intentaré exposar i valorar aquesta experiència viscuda perquè crec que els éssers humans tenim l'obligació de compartir allò que ens ha ajudat a viure, ja que la llum i la força vital no és una propietat particular i privada sinó que és patrimoni de tothom.

La pregunta central de la vida humana és la pregunta pel sentit de la vida. Aquesta pregunta no es pot contestar amb una fórmula racionalista i esquemàtica. Aquesta pregunta no respon solament a una experiència emocional subjectiva ni tampoc és una qüestió solament de voluntat. Aquesta pregunta és una recerca de la persona sencera que actua des de la seva racionalitat intel·lectual, des de la seva afectivitat emocional i des del seu desig existencial més profund. És, doncs, una recerca antropològica i espiritual.

Aquest esquema de funcionament espiritual —raó, afectivitat, desig i esperança— és el propi de la condició humana, de manera que quan no hi ha un equilibri intern espiritual la intel·ligència esdevé racionalista, l'afectivitat esdevé sentimental i la voluntat esdevé fonamentalista. Tanmateix, quan es dóna un equilibri integral la persona va avançant entre conviccions i dubtes, entre alegries i tristeses, entre la fermesa i la feblesa, entre l'amor i l'egoisme, entre la foscor i l'esperança, entre la fe i la increença.

El camí de la recerca cristiana està lligat a aquesta recerca espiritual humana. La recerca cristiana és un procés integral que funciona a la manera d'una espiral; és a dir, és un procés que, al mateix temps que va repetint el seu dinamisme intern —racionalitat, afectivitat, desig i esperança— va aprofundint en el seu objectiu final que és la recerca del sentit de la vida, ara i aquí, avui i sempre.

Aquest procés té quatre moments: identificació humana, identificació evangèlica, identificació eclesial i identificació cristiana. Aquest quart moment és, al mateix temps, la culminació del cicle i l'inici d'un nou cicle d'una espiral que va aprofundint sense deturar-se mai vers la profunditat. Intentaré descriure breument cada un d'aquests moments de l'espiral i, al mateix temps, suggeriré alguns exercicis pràctics per a treballar-ho.

1. IDENTIFICACIÓ HUMANA I COSMOVISIÓ BÍBLICA

16 El primer moment del procés és la presa de consciència racional de la pròpia situació personal psicoafectiva, en el context del medi ambient sociocultural i de les estructures econòmiques i polítiques. Aquesta presa de consciència exigeix una anàlisi de la realitat que sigui dinàmica i actualitzada a partir de l'experiència i dels coneixements científics, econòmics, sociològics, psicològics, antropològics i filosòfics.

Aquest primer moment ha d'ésser compartit amb tothom, sense cap distinció perquè no hi ha una anàlisi de la realitat específica per als cristians. El punt de partida de l'anàlisi és la realitat viscuda que és la mateixa per a tothom. L'anàlisi és la que fem a partir del grau d'autoconsciència personal i amb l'ajut dels instruments que ens ofereixen les ciències de la natura i les ciències humanes. El que diversifica d'alguna manera l'anàlisi de la realitat és la lectura o interpretació de la realitat que fem les persones a partir de la pròpia cosmovisió o ideologia. Aquesta lectura no és mai neutral sinó que és sempre plural i diversa. Per aquesta raó crec que aquest primer moment del cicle és l'experiència de compartir amb tothom l'observació i l'anàlisi dels fets i, al mateix temps, una experiència de lectura de la realitat a

partir de la cosmovisió bíblica. La visió del món de la Bíblia no ofereix respostes científiques ni ideològiques sinó que és la lectura creient de l'experiència humana a partir de la pròpia cosmovisió, és a dir a partir de la relació amb la vida, amb la natura, amb els altres i amb la història com el lloc de la recerca del sentit de la vida i de la trobada amb Déu.

Els punts de referència fonamentals d'aquesta cosmovisió bíblica i d'aquesta recerca són els següents: en primer lloc, una mirada a la natura entesa com a creació, és a dir, com a obra de l'amor de Déu i tasca nostra. En segon lloc, una mirada a la persona humana, com a imatge de Déu. En tercer lloc, una contemplació de la història com a experiència d'èxode vers la Pasqua, és a dir, l'experiència de l'alliberament material i espiritual malgrat l'existència del mal i de les temptacions que ens hi poden abocar. En quart lloc, l'acolliment de la promesa de la salvació entesa com a recerca i trobada del sentit de la vida mitjançant la confiança en Déu que és la font de l'autoestima, de l'amor a la natura i de l'amor als altres. Aquests són els conceptes bàsics de la cosmovisió bíblica que no supleixen la recerca científica ni la recerca de les ciències humanes, però que donen sentit a la vida, fins i tot més enllà de la mort. En definitiva, sabem que hem passat de la mort a la vida perquè estimem. Encetaré una breu reflexió sobre aquests principis bíblics a fi que cada lector faci la seva pròpia reflexió i interpretació més personal.

La creació és obra de l'amor de Déu i tasca nostra. Això vol dir que la natura té consistència, veritat i bondat, però que al mateix temps, la natura no és una realitat acabada sinó que ha d'ésser desenvolupada i perfeccionada per mitjà del treball de l'ésser humà viscut en solidaritat. Aquest és el sentit religiós bíblic de la recerca científica, del treball de les persones, de la vida familiar, de l'edificació social, de la reflexió filosòfica, de l'expressió artística, de la cultura humana, de la construcció política i de la vida internacional.

Aquesta capacitat de la persona de dominar la terra mitjançant el treball, la racionalitat i l'esperit és el que fa que la persona humana sigui quelcom més que un conjunt de proteïnes organitzat, o un subjecte purament econòmic, psicològic, social, cultural o

artístic, sinó essencialment un subjecte religiós, és a dir, un reflex i una icona de Déu. La religiositat consisteix en buscar Déu tota la vida per mitjà de l'acció i de la contemplació.

El coneixement de la natura i el desenvolupament de la persona és un procés d'alliberament que consisteix en anar passant d'una situació menys humana vers una altra situació més humana. Aquest procés d'alliberament no és una passió inútil sinó un pelegrinatge que sempre es pot obrir a un nou horitzó més ampli. Aquest procés d'alliberament no és tampoc un somni ni un autoengany sinó un camí vers una plenitud edificada en la confiança bàsica, en l'autoestima, en l'amor als altres, en la transcendència, és a dir, en la vida en Déu. La realització plena d'aquest alliberament transcendent és la salvació. Aquesta realitat de salvació és el centre del que anomenem teològicament la revelació de Déu en la història.

La recerca del sentit de la vida i de la història ha de comptar sempre amb l'entrebanc de l'experiència del mal en la vida i en el món. Aquest mal pot ésser d'ordre físic, psíquic, social i espiritual. L'experiència del mal, malgrat tots els intents realitzats, no es pot eliminar de la vida ordinària ni ha trobat cap explicació racional satisfactòria. Solament la consciència de la presència de Déu en la vida diària permet fer front a aquest mal amb realisme i amb esperança. Aquesta presència de Déu certament no elimina el dolor ni tampoc l'explica però dóna la llum i genera la confiança i la força necessàries per a plantar-li cara d'una manera realista, positiva i esperançada.

En aquesta confrontació amb l'experiència del mal hi ha tres grans temptacions o perills que condueixen a buscar una solució errònia. El primer dels perills és la temptació de pensar que la religió és una oferta d'avantatges materials per a fugir de l'experiència real del sofriment i del mal. La segona temptació és la superficialitat de pensar que la superació de l'experiència del mal és quelcom que es pot arreglar fàcilment i sense cap compromís personal i comunitari. La tercera temptació és l'opció d'intentar vèncer el mal amb el mal, és a dir l'intent de canviar la llei natural, la persona i la història.

La lectura creient de la realitat inspirada en la Bíblia és, així doncs, molt «realista» i no cerca solucions ingènues als grans reptes de la vida. Tanmateix, al mateix temps que no busca una solució superficial, és la certesa i l'esperança de poder superar aquests grans reptes de la humanitat mitjançant el do de la salvació, entesa com l'autodonació gratuïta de l'amor de Déu que ens permet establir unes noves relacions amb un mateix, amb la natura, amb els altres i amb el mateix Déu. Aquesta salvació, doncs, és l'oferta del mateix amor de Déu que, quan és acollit per mitjà de la fe, genera autoestima, amor als altres, a la natura i una confiança absoluta en Déu. Aleshores, la persona humana segueix essent un misteri, però pot anar fent camí vers l'alliberament.

Per a treballar aquesta identitat humana suggereixo treballar algunes preguntes bíbliques que personalment m'han ajudat a avançar i que em sembla que poden dinamitzar l'existència humana al llarg de tota la vida: «On ets?» (Gn. 3,9). «On és el teu germà?» (Gn. 4,9). «Què voleu?» (Jo. 1, 38). «Dius això per tu mateix o perquè t'ho han dit uns altres?» (Jn. 18, 34). «Com cantar cants de festa en una terra estrangera?» (Salm 137,4).

19

2. IDENTIFICACIÓ EVANGÈLICA

El segon moment del cicle de l'espiral és la recerca de la identitat evangèlica. Solament ens podem plantejar aquesta identitat evangèlica quan, al mateix temps ens anem plantejant la identitat humana. Aquest segon moment del cicle, tot tenint en compte la recerca humana, intenta anar més a fons en la recerca del sentit de la vida. No és una ruptura amb la recerca de la identitat humana, però tampoc és una pura continuïtat.

No és una ruptura perquè la persona humana és una unitat i totes les experiències conflueixen en aquella profunditat de la persona, que la Bíblia anomena el «cor», i que la psicologia contemporània anomena el subconscient o metaconscient. No és una pura continuïtat perquè és el plantejament d'una nova oportunitat que no neix ni està en contradicció amb la raó, però que ve de fora, és un do gratuït i una nova oportunitat que, com

la mateixa vida, cal acceptar des de la llibertat i des de l'opció personal.

El problema de les persones humanes és que, al mateix temps que anem cercant el sentit de la vida, anem experimentant moltes dificultats per a poder donar una resposta positiva. Ja ens hem referit abans a aquesta dificultat existencial quan hem parlat de l'experiència del mal i de les temptacions que poden desorientar la recerca del sentit de la vida. Aquesta dificultat encara es complica més quan hom descobreix que aquesta foscor no solament està present a fora d'un mateix sinó que també és a dins de la pròpia experiència personal, quan hom experimenta les contradiccions que tenim tots els éssers humans en la nostra vida diària. Aquesta confluència de la foscor exterior amb la foscor interior és la que explica l'opció d'algunes persones per l'escepticisme i, fins i tot, pel caos com a opció pràctica i, fins i tot, teòrica.

La identitat evangèlica brolla quan hom descobreix que hi ha una llum que pot ajudar a donar sentit a la vida i a superar l'escepticisme i el caos. Aquesta llum és la persona de Jesús de Natzaret. La fe és una lluminositat que no eximeix de viure l'aventura d'ésser persona i de trobar el sentit de la vida, però que permet caminar superant molts ensurts i, al mateix temps, comptar amb uns nous punts de referència orientadors del sentit de la recerca.

Jesús de Natzaret és la concreció personal de la promesa de la salvació oferta per Déu a la humanitat. D'una banda, és una continuïtat amb l'Antic Testament perquè realitza la revelació de Déu. De l'altra, és una ruptura perquè és una realització tan sorprenent i provocadora que, o bé és per a quedar totalment corprès i interpel·lat de cara a donar un nou sentit a la pròpia vida, o bé és per a prendre-ho solament com un mite del passat, com una faula o, fins i tot, com una broma. Per aquesta raó, el cristianisme en la història ha estat sempre un signe de contradicció per a la humanitat.

La persona del Crist fou una gran provocació per al poble d'Israel. Esperaven un líder que guiaria el poble a l'èxit i al triomf i, en realitat, es troben amb un home humil i pobre que, sense

cap mitjà material ni cap aliança amb els poders d'aquest món, parla d'un alliberament total per a tota la persona i per a totes les persones, anuncia unes noves relacions de les persones entre elles mateixes i de totes les persones amb Déu, i es presenta com l'unigènit de Déu que esdevindrà el germà de tots els éssers humans. Per aquesta raó fou condemnat a mort.

De Jesús de Natzaret sorprèn, en primer lloc, que passi gairebé tota la seva vida en el silenci de Natzaret vivint com una persona ben normal. Després sorprèn el gran moviment d'esperança que endega a Galilea, que va anar aprofundint en un petit grup en el camí a través de Samaria i que entra en crisi total a Jerusalem. En aquest procés Jesús de Natzaret es va quedar sol. D'entrada, ja hi va haver molta gent que no en va fer cap cas i l'ignorà. Després la massa de gent que el seguia el va anar deixant perquè varen veure que no aportava avantatges materials. Després l'abandonaren fins i tot els seus deixebles perquè tenien por i solament l'acompanyaren fins a la creu un grup de dones. Quan ressuscità, tal i com ja ho havia anunciat, ni tan sols les dones s'ho podien creure.

21

Linici del cristianisme va ésser també així. Per a molts jueus el cristianisme fou un engany i per a molts grecs una bogeria. Solament aquells que obrien la seva vida a una relació personal i a un coneixement intern de Jesucrist, entre els quals hi havia fins i tot alguns que havien perseguit els cristians com Saule de Tars, varen trobar en ell el sentit de la vida. La resta de la gent va restar indiferent o escandalitzada.

La novetat de Jesús de Natzaret és que no ofereix uns principis teòrics i abstractes per a comprendre la vida sinó que l'oferta és ell mateix, la seva persona i la seva vida, que esdevé per al creient un mirall i una icona per a interpretar la vida humana diària concreta. Aquest mirall interpretador de la vida és el seu dinamisme d'encarnació, mort i resurrecció.

L'encarnació de Crist en el món i la seva presència en la vida quotidiana per mitjà de la tendresa en la seva relació interpersonal, de la solidesa del seu missatge i de l'autenticitat de la seva confrontació social, és a dir per mitjà del seu amor a tothom

i de la seva confiança absoluta en Déu, ofereix un tarannà i un estil de vida que quan hom l'experimenta intueix que l'amor, el goig i la pau són possibles. Les ideologies intenten explicar el món amb més o menys encert, però l'evangeli transforma la vida.

La mort de Jesucrist és una nova interpretació del sentit del sofriment i de l'experiència del mal. El sofriment no té cap sentit en si mateix, però sovint és el preu de l'amor en la seva confrontació amb el mal. Jesucrist, tal com succeí en l'Antic Testament, no suprimeix el dolor ni tampoc l'explica, però l'omple amb la seva presència. Fins Jesucrist la mort era un absurd. A partir de Crist la mort és un misteri.

La resurrecció de Jesucrist és la resposta de Déu al dolor del món. El mal i el dolor existeixen, però l'amor és més fort que la mort. El Déu de la creació i de la vida compleix la seva promesa quan, tot respectant el protagonisme de la persona en la història, per mitjà de Jesucrist projecta una llum que permet descobrir el que dóna de si la vida quan aprenem a creure, a esperar i a estimar.

22

Si fa dos mil anys la reacció de la gent davant de Jesucrist fou de rebuig i d'indiferència, no ens ha d'estranyar la reacció de la societat actual. Durant els primers segles ésser cristià tenia un preu molt alt. A poc a poc, el poder establert va anar passant de perseguir el cristianisme a integrar-lo en el sistema social dominant. Això va fer que el cristianisme moltes vegades perdés el sentit profètic i la seva originalitat. El mateix Crist va preveure la possibilitat d'aquest procés degenerador quan en un moment determinat va llançar aquesta pregunta: «Quan el Fill de l'home tornarà, trobarà fe sobre la terra?» (Lc. 18,8)

Avui la societat neoliberal capitalista intenta ignorar l'originalitat de l'experiència cristiana i, per això, moltes vegades solament presenta una caricatura del cristianisme, el redueix a una estructura social que celebra els ritus de passatge, o bé senzillament l'ignora. Tanmateix, penso que cal analitzar aquesta situació des de la perspectiva del domini del diner en la configuració de l'escala de valors del món més que no pas per una mala voluntat directament adreçada a suprimir l'experiència cristiana.

La nostra generació occidental ha optat per posar-se al servei del diner i per fruir de les molles que cauen de la taula d'aquest capitalisme neoliberal, mitjançant la pràctica d'un consum indiscriminat. Aquest és l'ídol que adora molta gent de la nostra generació. Diuen que no creuen en Déu, però estan al servei del diner com el valor absolut de la vida humana. El resultat d'aquesta situació d'idolatria és la gran injustícia que afecta especialment els pobres del tercer i del quart món. D'altra banda, l'ambient general de molta gent benestant en les situacions-límit, tampoc és feliç.

En canvi, quan hom porta anys intentant seguir la persona de Jesús de Natzaret i el seu estil de vida, va descobrint que l'encarnació, la mort i la resurrecció és la clau de volta interpretativa del sentit de l'existència humana i, al mateix temps, la clau de volta del sentit de l'experiència religiosa més genuïna. Quan aquest cercle interpretatiu del sentit de l'existència humana es va repetint, hom va assolint una experiència de Déu, és a dir, una experiència religiosa crítica i madura.

Hi ha persones que davant d'aquest fet i aquesta possibilitat no hem reaccionat amb indiferència sinó que hem acollit la persona de Jesucrist i el seu missatge, i que ens hem preguntat què posaven les persones del seu entorn en l'evangeli. És la pregunta que s'han fet els cristians de tots els temps: «Si el Crist ha fet això per a nosaltres, què hem de fer nosaltres per a ell i per a les altres persones que Déu estima?»

Quan hom es planteja aquesta pregunta en un clima de pau i de silenci, a partir de la recerca del sentit de la vida i a partir de l'experiència personal viscuda amb totes les seves contradiccions, tant en la seva dimensió d'intimitat com en la seva dimensió de relació amb els altres i amb les estructures socials, hi ha gairebé sempre un abans i un després de fer aquesta experiència.

Un exercici pràctic per a poder elaborar la identificació evangèlica és llegir un dels quatre evangelis i, després de relacionar-lo amb les interpel·lacions i les preguntes que he posat al final de l'apartat sobre la identificació humana, contestar aquesta mateixa pregunta.

3. IDENTIFICACIÓ ECLESIAL

El tercer moment de l'espiral és la identificació eclesial. Aquest és un moment complex però necessari en el camí de la fe. És complex perquè suposa un cert grau de maduresa que permeti compaginar la vida personal individual amb la vida comunitària i institucional. És necessari perquè la vida humana és essencialment social des del naixement fins a la mort i no és possible avançar en cap dimensió de la vida sense comptar amb els altres. Ningú s'ha donat la vida a si mateix. Tampoc ningú s'ha fet l'oferta de la fe a si mateix. En definitiva la fe, igual que la vida, és un do de Déu rebut per mitjà dels altres que hem d'acollir lliurement i hem d'anar treballant personalment.

Aquest moment del dinamisme, la identificació eclesial, suposa arribar a comprendre i a viure en positiu el sentit de la fe viscuda en comunitat i el lloc específic de l'Església en el món. El problema actual és que hi ha unes mirades i unes aproximacions parcials sobre l'Església que no ajuden a descobrir el seu sentit objectiu. Aquestes mirades separen la manifestació externa eclesial de la seva realitat interna.

24

Els que solament observen la dimensió externa de l'Església veuen les seves errades personals i institucionals en la vida diària actual i al llarg de la història i, aleshores, fan una crítica radical que acaba per negar cap sentit positiu a l'experiència cristiana comunitària eclesial. Els que solament observen la seva dimensió interna —la Paraula de Déu i els sagraments— tendeixen a sublimar l'experiència eclesial i, aleshores, tampoc serveix de res perquè no respon a les contradiccions de la vida, ni a la complexitat de la recerca del sentit de l'existència pròpia dels éssers humans.

Solament l'observació simultània de l'Església en la seva dimensió externa i en la seva dimensió interna pot ajudar a trobar un punt de partida correcte. Aquest punt de partida, aleshores permet compaginar i compartir la recerca personal individual amb la recerca personal comunitària. La recerca personal individual fa que cadascú hagi de viure l'aventura humana sense cap evasió ni privilegi. La recerca comunitària permet compartir amb

els altres la pròpia originalitat i, al mateix temps, rebre dels altres l'experiència històrica i el patrimoni heretat del passat de cara a establir un diàleg del present amb el passat per a preparar el futur.

Quan es dóna aquesta simultaneïtat, es va establint un lligam profund entre la vida concreta i la fe. Aquesta descoberta és un procés que té aquestes etapes: l'experiència d'una comunitat acollidora que accepta la persona tal i com és, i que li permet anar fent camí, descobrir els límits i contradiccions de la comunitat i elaborar una actitud comunitària adulta que integri al mateix temps els valors i els límits de l'Església.

Normalment aquestes tres etapes corresponen a les etapes del propi creixement personal en l'interior de la societat. Hom també neix en un món que li ofereix la vida i l'acull sense demanar-li permís. Amb el pas del temps va descobrint els límits i les contradiccions d'aquesta societat que li ha donat la vida. Les persones que arriben a madurar són les que poden compaginar amb la seva vida personal els valors i els límits de la societat real i, d'aquesta manera, compaginar la llibertat amb la solidaritat.

25

L'experiència d'una comunitat cristiana acollidora que permet anar fent camí personal és molt important per al naixement i desenvolupament de la fe. De fet, l'anunci de l'evangeli solament es pot fer des de l'experiència de la vida en comunitat, i si no hi ha un anunci explícit de l'evangeli no hi pot haver fe. L'acolliment comunitari permet establir una relació interna entre el creixement personal concret amb la recerca del sentit i amb la recerca religiosa. Sense comunitat no és possible ni la vida ni la fe.

La descoberta dels límits i de les contradiccions de la comunitat eclesial és una experiència necessària per a poder superar l'estadi infantil en la vivència de la fe. És una crisi que podem comparar amb la crisi de l'adolescència respecte de la vida social quan l'adolescent s'adona dels límits i contradiccions de la pròpia família, de l'escola i de la societat.

La maduresa de la fe és la que vivim en les dues dimensions bàsiques de l'existència humana. La dimensió de la intimitat que fa que hom sigui protagonista i subjecte de la pròpia existència

creient i la dimensió de la relació que fa que hom pugui compartir la fe amb els altres, oferir a la comunitat la pròpia experiència personal i rebre de la comunitat l'ajut i els mitjans necessaris per a créixer. D'aquesta manera, els límits de la comunitat ajuden a comprendre els propis límits i les riqueses de la comunitat ajuden a desenvolupar la pròpia existència en totes les seves dimensions. En aquest estadi de maduresa els límits de l'Església no solament no obstaculitzen el propi creixement de la fe sinó que l'estimulen ja que li donen realisme i esperança.

Una manera pràctica de treballar aquest moment del procés és fer una anàlisi global de l'Església en la qual, d'una banda, hom pren consciència de tots els límits i contradiccions de la comunitat eclesial i, de l'altra, treballa l'experiència fascinant de l'Església que neix de la Pentecosta, que es concreta en l'estil de vida de les primeres comunitats cristianes, que es va renovant en la història mitjançant el testimoni dels sants i que en els nostres dies continua oferint el testimoni de moltes persones i comunitats que es comprometen des de la fe fins al punt de donar la pròpia vida per amor als altres.

26

Quan hom fa aquest balanç s'adona que l'Església real, amb els seus límits i grandeses, és la matriu comunitària on hom ha crescut i ha desenvolupat la vida i la fe. Aquesta valoració positiva va naixent de l'experiència de l'amor, la joia i la pau que emergeix d'aquesta sedimentació de la identitat eclesial en l'Esperit, ja que l'Esperit és l'ànima, la vida, la llum i la força de la comunitat cristiana de tots els temps.

Aquesta identificació eclesial permet fer l'opció personal de fe amb serenitat i convicció, és a dir, posa les bases per a tenir la convicció intel·lectual que no estem sols en aquest món sinó que per mitjà del Crist i en l'Esperit hi ha accés a la vida interna de Déu. Permet també encetar un estil de vida i una ètica edificada sobre l'amor que hom ha rebut gratuïtament de Déu, de la comunitat i de la natura. Permet realitzar aquesta ètica mitjançant la resposta d'amor que hom dona a la natura, als altres i a Déu. Permet finalment experimentar els fruits de l'Esperit com són la caritat, el goig i la pau (Gal. 5,22). Tot plegat, condueix a la vivèn-

cia d'una autoestima serena, que accepta els propis valors i també els propis límits, que no es compara mai amb els altres, que experimenta i accepta la vida i la fe com un do.

Aquesta identificació eclesial, també permet participar en el dinamisme de l'Església que és un dinamisme de comunió i de missió. El dinamisme de la comunió consisteix en compartir els béns i en viure la comunicació interna comunitària generada per l'Esperit a l'entorn del Crist. És una comunicació interna que s'edifica sobre la lectura de la Paraula de Déu, la pregària, la celebració dels sagraments i el compartir els béns. El dinamisme de la missió consisteix en compartir aquestes riqueses del Crist amb totes les persones del nostre entorn i, especialment, amb els pobres.

Aquest doble dinamisme, la comunió i la missió, és la clau de volta de la vida de l'Església en el món. Quan aquest dinamisme de la comunió/missió es dóna correctament, la comunitat viu en la pau interna i fa un servei específic a tota la societat. Quan li manca un d'aquests dos elements perd tot el seu sentit i deixa d'ésser significativa per al món.

4. IDENTIFICACIÓ CRISTIANA

Aquest quart moment de l'espiral és aquell en el qual la identificació humana, evangèlica i eclesial s'interrelacionen en l'interior de la persona concreta, i generen un dinamisme intern d'integració anímica i un dinamisme extern de creixement personal en totes les dimensions. Aleshores, la identificació humana ajuda a comprendre la identificació evangèlica i la eclesial, la identificació evangèlica ajuda a comprendre la identificació humana i eclesial, i la identificació eclesial ajuda a comprendre la identificació humana i evangèlica. Aquesta interrelació de la identificació humana, evangèlica i eclesial és la font d'un creixement personal profund i el camí adient per a anar responnent a la pregunta humana sobre el sentit de la vida i sobre el sentit del cristianisme en la vida personal, en la vida comunitària i en la històrica.

Aquest dinamisme intern condueix a l'experiència cristiana bàsica, que és la vivència de les benaurances. Les benaurances

són una experiència que consisteix en alliberar-nos dels condicionaments exteriors i interiors per a poder descobrir realment la presència de Déu en el bell mig de la vida i, d'aquesta manera, poder endegar una vida nova, és a dir, poder viure la vida de Déu.

El dinamisme de les benaurances porta, en primer lloc, a experimentar la vida com un alliberament de les coses materials innecessàries, és a dir com un camí de deixar-se fer pobre pels altres quan en les interrelacions humanes de la vida de cada dia traiem les barreres que ens separen de les altres persones, i deixar-se fer pobre per Déu quan en la pregària traiem, també, les barreres que ens separen de la seva voluntat.

Aquest procés de deixar-se fer pobre no condueix a una situació personal anorreadora sinó a un estil de vida constructiu perquè porta a un alliberament del qual n'ergeix la veritat, la llibertat i la joia. Aleshores hom treballa per la justícia a fi que tothom tingui els mitjans materials necessaris per a viure, i treballa per a alliberar-se personalment de les necessitats materials inútils que ens impedeixen viure amb espontaneïtat i joia.

28

El dinamisme de les benaurances porta, en segon lloc, a experimentar la vida com un alliberament de la superficialitat del narcisisme i de la feblesa de l'egocentrisme, és a dir, a experimentar la vida com un camí d'aprendre a escoltar, d'aprendre a dialogar, a compartir i a comunicar-se amb els altres per a viure oberts a la natura, als altres i a Déu i, en definitiva, per a caminar tots plegats vers la recerca del sentit de la vida. Aquest procés tampoc condueix a un anorreament sinó a l'aprenentatge d'unes interrelacions humanes edificades en la llibertat, en la veritat, la justícia, l'amor i la pau. Aleshores la competitivitat deixa de tenir sentit i hom intenta desenvolupar totes les capacitats personals per a poder compartir. Aleshores hom treballa, també, per a viure amb autonomia i amb solidaritat, a fi que la societat pugui establir unes relacions de cooperació i de fraternitat en la recerca del sentit de la vida.

El dinamisme de les benaurances porta, en tercer lloc, a experimentar la vida com un alliberament de l'intent del domini

dels altres i de la manipulació de les persones, és a dir, porta a experimentar la vida com un desenvolupament de l'amor a la pròpia vida, a la natura, als altres i a Déu. Aquest amor alliberat permet experimentar que fa molt més feliç donar que dominar, que ajuda més a créixer l'autodonació que la dependència del reconeixement per part dels altres, que d'amor se'n té més quan més se'n dóna. Aquesta benaurança és la que ajuda a descobrir que la felicitat de la persona coincideix amb la capacitat de donar sense recordar que hom s'ha donat, i de rebre el més petit acte de tendresa sense oblidar-ho mai més. Aquesta benaurança genera unes noves relacions entre la dona i l'home en la vida de parella viscuda en l'amor des del respecte i la mútua autodonació. Aquesta benaurança genera, també, unes noves relacions entre les dones i els homes en l'amor d'amistat viscut des del respecte i la mútua admiració. Aleshores hom treballa per a créixer en l'amor, és a dir per a acceptar la pròpia realitat personal i posar-la lliurement al servei de la vida, de les altres persones i de la voluntat de Déu.

El resultat de l'experiència de les benaurances que brolla de la interrelació entre la identificació humana, evangèlica i eclesial és que hom acaba descobrint que la veritable espiritualitat consisteix en viure la vida amb plenitud i que aquesta plenitud rau en buscar Déu tota la vida per mitjà de l'acció i de la contemplació. L'acció és la vida diària convertida en treball d'amor. La contemplació és la mateixa vida diària convertida en oració. L'acció i la contemplació —amor i oració— concreten la recerca del sentit de la vida que no és altre que aprendre a viure en l'absoluta confiança en l'amor de Déu. Aquesta confiança permet passar de viure la vida com una obligació imposada, que se'ns ha donat sense haver-nos preguntat si la volíem, a viure la vida com un do que, acollit i elaborat, condueix a la pau i a la joia.

III. Les icones de la fe

Aquest camí que he descrit en l'apartat interior per a contestar la pregunta sobre el sentit de la vida humana i sobre el valor del cristianisme en el món contemporani és el que han recorregut els sants. Efectivament, els sants han estat dones i homes normals i corrents que, a partir del seu procés personal d'identificació humana, evangèlica i eclesial han anat desenvolupant una espiritualitat edificada en el realisme i la utopia, és a dir en l'amor, en el goig i en la pau. D'aquesta manera, els sants no solament han trobat sentit a la seva vida personal sinó que han ajudat a la gent del seu entorn a viure en l'esperança.

Els sants no han teoritzat sobre el sentit de la vida sinó que han viscut la vida real i concreta amb plenitud i han irradiat aquest sentit a la gent de la seva generació i també a la gent de les generacions futures. Els sants, així doncs, amb la seva manera de viure són icones vives de l'amor de Déu a la humanitat perquè amb el seu testimoni ofereixen uns models concrets d'identificació humana i ajuden la humanitat a trobar un sentit positiu a la vida. Aquesta és l'aportació específica del cristianisme dins de la història. El cristianisme no canvia el sentit de la història en la seva profunditat —que és la que emergeix de la creació de Déu, i que es manifesta en tots els pobles, cultures i les religions— sinó que ofereix una lluminositat per a viure amb realisme i caminar sempre en l'esperança per tal de no defallir mai en el camí de l'edificació del món segons el voler de Déu.

Les icones, en la seva tradició més profunda, no solament són una obra artística sinó que cada icona concreta és una història de fe experimentada per part de la persona que l'ha pintada. Per altra banda, hem d'afegir que la icona és una obra artística i una

història de fe inacabada. El darrer toc de la icona és la reacció personal del que la mira quan, mitjançant la seva actitud de fe, dóna vida a l'obra d'art perquè no solament viu la memòria del fet que simbolitza la pintura sinó que en fa memorial, és a dir que l'experimenta com un fet present, viu i actual.

Quan observem i ens situem davant de la vida de la Mare de Déu i de Sant Josep, de Sant Pere i Sant Pau, de Sant Anastasi, de Sant Benet, de Sant Francesc i Santa Clara, Sant Domènec, Sant Pere Nolasc i Sant Ramon Nonat, de Sant Ignasi, de Santa Teresa de Jesús i Sant Joan de la Creu, de Santa Caterina de Siena, de Sant Joan de Déu, Sant Vicenç de Paul, Sant Marcel·lí Champagnat, Sant Joan Bosco, Santa Teresa de l'Infant Jesús, Sant Antoni M. Claret, Santa Teresa Jornet, Charles de Foucault, John Henry Newman, Joan XXIII, Pau VI, Joseph Cardinj, Teresa de Calcuta, Óscar Romero, Francesc Castelló i Aleu, Pau Agustín, etc. quedem sempre fascinats pel seu estil de vida. És un estil de vida en el qual la humanitat, la fe i la vida en comunitat van íntimament unides. Per aquesta raó estimulen la nostra reacció personal davant la vida i ens inviten a viure un estil de vida semblant. Els sants han unificat la seva vida de tal manera que coincideix el que diuen amb el que pensen i amb el que fan. Per això la seva vida és fascinant per a la gent del seu temps i per a totes les generacions. Davant del seu testimoniatge ningú no pot dir que la vida humana no té sentit.

32

Cada generació cristiana disposa del testimoni d'uns quants sants que esdevenen signes públics de la fe. Quan anem més a fons, però, podem veure que, a banda d'aquests sants reconeguts públicament, hi ha una gran quantitat de dones i d'homes que, de manera silenciosa però tan eficient i radical com els sants reconeguts públicament, són testimonis del sentit concret de la vida, testimonis de la fe i de l'esperança en el món concret on viuen. Tothom coneixem gent del nostre entorn com per exemple els missioners que ho deixen tot per a donar-se del tot als països del tercer món.

La nostra generació també disposa del testimoniatge d'aquests sants. Al llarg de la meua vida he conegut gent que viu una

santedat radical. És gent que no fa soroll però que està sempre on ha d'estar, que fa allò que ha de fer i que no demana res a canvi. La santa i el sant és una persona que actua des de la pobresa i el diàleg, que sap pactar amb la realitat amb seny, que cerca allò que ens uneix abans que allò que ens separa, que treballa per la causa de la justícia sense decaure mai ni pactar amb l'ordre establert quan és injust, que no cerca el protagonisme personal sinó el bé comú, que comparteix amb els altres no solament el que té, sinó també el que és. És gent que no jutja mai les intencions de les altres persones però que crea al seu entorn un clima de crítica intel·ligent. És gent que estima la natura des del sentit de la bellesa i de la contemplació. És gent que estima les persones des de la senzillesa i la humilitat, però sense cap tipus de paternalisme ni por a la diferència. És gent que ha assolit un grau d'autonomia personal molt alt, que viu sempre en la solidaritat i que no s'agenolla davant ningú sinó solament davant el Déu de la vida en qui creu, en qui espera i a qui estima. És gent que no ha caigut en la trampa de la idolatria, sinó que adora Déu en esperit i veritat. És gent, en definitiva, que ha escapat de l'escepticisme i del caos i que aprèn a viure la vida amb plenitud.

Sovint tinc la impressió que la nostra generació, d'una banda diu que no creu en Déu però que, de l'altra adora molts ídols. De fet, quan la vida m'ha portat a compartir i a dialogar amb gent que es defineix com a indiferent, agnòstica o atea —cosa que em passa molt sovint— comprenc la dificultat de la gent per a creure en Déu, per a creure en Crist i per a acceptar l'Església. Comprend aquesta dificultat perquè tinc molt clar que el veritable acte de fe no és quelcom fàcil d'assolir ja que exigeix unes condicions objectives externes, pedagògiques i teològiques, i demana un esforç de treball personal per a superar les dificultats i per a trobar raons positives suficients per a poder fer l'opció de fe amb responsabilitat i llibertat. Comprend aquesta dificultat, però no comprend la facilitat amb què la gent adora uns substitutius de la religió, d'una manera idolàtrica i sense cap sentit crític ni autocrític.

Posaré alguns exemples per a il·lustrar aquesta experiència que visc sovint. Hi ha persones que tenen una tendència a viure

solament per als negocis i que són capaces d'organitzar-se unes vacances molt costoses econòmicament, però que no han desenvolupat la capacitat de fruit del silenci interior, de la lluminositat de les petites coses de la vida diària que hi ha al seu entorn, del benestar d'unes interrelacions humanes desinteressades, d'adonar-se de la joia que produeix estimar gratuïtament i que, potser no han experimentat gairebé mai la pau ni l'alegria que brolla de l'interior de la pròpia existència. Aleshores, aquest prototipus de persones depenen molt dels estímuls externs. Sembla que sense lluitar pels diners, pel poder, pel prestigi o pel plaer no saben viure. En aquests casos els negocis materials, que són necessaris per a viure, deixen d'ésser un mitjà al servei de les persones i es converteixen en la finalitat que dóna sentit a la vida. Aleshores, els negocis, d'una manera idolàtrica, ocupen el lloc de la religió. Aquest és un exemple d'idolatria que podem anomenar *alienació materialista*.

Hi ha gent que treballa en el món intel·lectual, que es mou amb molta seguretat quan pot viure un discurs exclusivament racionalista abstracte o bé un discurs concret tècnic i tecnocràtic. Tanmateix, quan han de fer front als problemes reals de la vida personal o social, tenen moltes dificultats per a comprendre el que passa. És gent que no és capaç de prendre decisions encertades en la vida concreta i que no sap utilitzar els coneixements per a viure amb joia. En aquest cas, la reflexió intel·lectual, que és una dimensió humana molt important, ha deixat d'ésser un mitjà per a comprendre la vida i, d'aquesta manera, prendre les decisions per a ser feliç, i ha esdevingut un univers abstracte on fer encaixar artificialment els fets de la vida amb la seva ideologia. Aquest tipus de reflexió abstracta condueix a una alienació de la realitat concreta que sempre és petita, senzilla i pobra. En aquest cas, el lloc de la religió és ocupat per uns exercicis intel·lectuals abstractes que, d'una manera il·lustrada, eviten afrontar la realitat de la vida diària. Tampoc he vist que aquesta actitud generi un clima adequat per a trobar el sentit de la vida, la joia i la pau. És un altre exemple que podem anomenar *alienació racionalista*.

Un altre exemple d'idolatria és l'opció, sigui primària o il·lustrada, per l'escepticisme i el caos. Tal vegada aquesta sigui una de les actituds més en augment en el moment present de la humanitat. Tanmateix, l'escepticisme i el caos no és una actitud que emergeix de l'espontaneïtat vital, ni de l'autenticitat sinó que és el resultat de la pretensió de voler viure amb autosuficiència, i acabar vivint en l'individualisme tancat, en la competitivitat i, en definitiva, en el fracàs. Aquest tipus de gent quan s'adona que no és capaç de trobat sentit a la vida, en lloc de cercar una alternativa pels camins de la humilitat i de la solidaritat, té la tendència a afirmar que la vida no té sentit. En aquest cas l'egolatria és un succedani de la religió i el fracàs de l'egolatria és la causa del caos i l'escepticisme. És un altre exemple que podem anomenar *alienació voluntarista*.

Són tres exemples molt comuns d'idolatria. Un exercici que podem fer en la vida diària és observar allò que realment mou les persones a actuar i, al mateix temps, observar el que queda de tota aquesta lluita quan hom ha d'afrontar situacions difícils que no es poden resoldre ni amb diners, ni amb discursos racionalistes ideològics abstractes, ni amb voluntarisme, ni amb violència. Aleshores és quan ens adonem del que realment val la pena en aquesta vida humana. La conclusió que he tret és que la idolatria no salva, és a dir que no serveix de res per a resoldre els problemes de la vida. Hom acaba conclouent que l'única actitud veritablement humana és la del silenci lluminós que neix de la presa de consciència de la pobresa existencial humana i la joia que brolla de l'esperança que emergeix de la lluminositat de la fe. Des d'aquesta experiència podem descobrir que l'únic que dóna sentit a la vida és l'amor que brolla de la fe.

Conclusió. Per què soc cristià?

Val la pena ésser cristià i aquesta fe és el tresor més gran que he trobat en aquesta vida. Voldria fer aquesta afirmació sense arrogància ni vergonya. Sense arrogància perquè ésser cristià no vol dir que hom té la pretensió d'ésser un model per a ningú sinó que desitja sincerament anar creixent en la fe i que, dins les seves limitacions, fa tot el que pot per a orientar la seva vida d'acord amb l'evangeli. Sense vergonya perquè penso que el camí del cristianisme té plena carta de ciutadania en el món contemporani i que, en el conjunt plural de les ofertes que pretenen donar sentit a la vida en el nostre món, el cristianisme és un camí que dóna una resposta esperançada i joiosa a la recerca.

Al llarg de la meua vida he escoltat molta gent, he llegit i dialogat interiorment amb molts pensadors contemporanis, he observat la pràctica de les diverses polítiques econòmiques, culturals i socials, he llegit i reflexionat sobre les grans religions de l'orient i de l'occident, estimo la natura, estimo la vida, intento estimar els altres, però en aquest camí, tot i valorant molt allò que hi ha de positiu en els que pensen diferent, no he trobat res com el cristianisme. És difícil ésser cristià perquè el cristianisme no és compatible amb la idolatria, però val la pena ser cristià perquè el cristianisme coincideix amb les aspiracions més profundes de la persona humana.

Mentre hom es mira el cristianisme des de fora tot són interrogants i dubtes. Tanmateix, quan hom penetra en l'interior de l'evangeli i intenta relacionar la vida diària amb l'estil de vida que brolla de l'evangeli, va descobrint en el propi interior una llum que va ordenant els pensaments, les emocions, els

sentiments, els desigs, la voluntat i l'acció vers el sentit de la vida. Aquest sentit de la vida no és altre que el d'anar construint la vida en l'amor a l'estil del Crist, en l'interior de la comunitat eclesial i de tota la humanitat. Per això vull ésser cristià.

Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida. IREL.

Canonge Brugulat, 22
Tel. i fax 973 28 15 38
25003 Lleida